

جهانگیر عباسی کوهپایگانی در کلکسیون بانک ژن ملی گیاهی ایران

جهانگیر عباسی کوهپایگانی

کرج، موسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر،

چکیده

به منظور بررسی کلکسیون انواع کدو ۴۶۸ نمونه جمع آوری شده در بانک ژن گیاهی ملی ایران در سال ۱۳۸۶ در مزرعه موسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر کشت و صفات آنها به صورت مشاهده ای یادداشت و پس از ارزیابی صفات انواع کدو تنبل و حلوائی بر اساس اندازه، شکل میوه و سختی پوست و شکل دم از آنها جدا و بقیه آنها ۲۸۷ مورد به عنوان کدو خورشی بر حسب نسبت طول به عرض میوه به چهار گروه تفکیک شدند. به منظور مقایسه روابط صفات آنها آماره های میانگین، کمینه، بیشینه و تجزیه به عامل ها توسط برنامه SPSS صورت گرفت. نتایج نشان داد انواع کدو خورشی گرد نسبت به انواع بلند تر دارای میانگین داغ سر، طول دم، قطر گوشت، سختی گوشت و درصد قند بیشتری می باشند. تجزیه به عامل ها در عامل اول نشان داد که صفات مستقل در گروه اول (گرد)، شکل سر، شکل مقطع دم و میانگین داغ سر در گروه دوم، صفات قطر گوشت و طول دم در گروه سوم، صفات مقطع دم، درصد قند و طول میوه و در گروه چهارم صفات شکل دم، رنگ گوشت و قاچ میوه قرار گرفته اند

واژه های کلیدی: کدو خورشی، بانک ژن ملی گیاهی ایران، ذخایر ژنتیکی

مقدمه

کدو *Cucurbita spp* با بیش از ۲۰ گونه از مناطق گرمسیری و نیمه گرمسیری آمریکا می باشد آسیا و چین مناطق ثانویه کشت کدو می باشند. از مناطق عمده تولید کدو مسمائی منطقه مدیترانه خاور میانه و بیشتر کشورهای اروپایی می باشند انواع کدوهای زراعی، گیاهانی یک پایه و شاخه رونده دارند بعضی از آنها مثل کدو مسمائی کوتاه و بوته ای هستند. دگرگشن و گلها برنگ زرد، سفید و نارنجی دیده می شوند. گلها به صورت نر، ماده و یا کامل می باشند. نسبت گلهای نر به ماده ۱ به ۲/۵ و بیشتر است و زمان گلدهی اگر چه ارثی است ولی محیط بر آن بسیار مؤثر است از آنجائیکه که کدو دارای ۲۰ گونه است و در اکثر نقاط جهان طیف وسیعی از آن پراکنده است. کشورهای مختلف جهان نسبت به جمع آوری گونه های مختلف آن اقدام نموده اند. در سال ۱۹۸۱ گروهی که توسط دفتر بین المللی ذخایر توارثی گیاهی و بخش کشاورزی و سنجش آب زامبیا تشکیل گردید ۱۳۴ نمونه کدو جمع آوری کردند. نوثر و همکاران (۱۲) ده نژاد را از اسپانیا جمع آوری کردند. کدو از طریق ارزیابی صفات برگ، بذر و دم میوه شناسایی می شوند. گونه *pepo* چند شکلی در انواع تابستانه، زینتی و زمستانه دارد و میوه های آن تنوع بیشتری نسبت به گونه های کدو تنبل و حلوائی دارد صفات موفولوژی هر کدام اهمیت مخصوص به خود را دارا می باشند. برگ هایی که دم بلتتری دارند کنوپی بلند تری ایجاد می نمایند و بنابر این بالای میوه قرار گرفته و روی میوه ها ایجاد سایه می کنند و از آفتاب سوختگی سطح پوست میوه ها جلوگیری می نمایند که این موضوع از جهت تولید میوه های بازار پسند و امکان

نگهداری طولانی مدت اهمیت دارد و ممکن است در کاهش تنش و تجمع قند و شیرینی میوه اهمیت بسزایی ایجاد نماید.

مواد و روش ها

به منظور بررسی کلکسیون انواع کدو ۴۶۸ نمونه جمع آوری شده در بانک ژن گیاهی ملی ایران در سال ۱۳۸۶ در مزرعه موسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر کشت و صفات آنها به صورت مشاهده ای یادداشت و پس از ارزیابی صفات انواع کدو تنبل و حلوایی بر اساس اندازه، شکل میوه و سختی پوست و شکل دم از آنها جدا گردید و بقیه آنها ۲۸۷ مورد به عنوان کدو خورشی بر حسب نسبت طول به عرض میوه به چهار گروه ۱- طول برابر عرض (۴۱ مورد). ۲- طول تا دو برابر عرض (۱۳۳ مورد) ۳- طول تا سه برابر عرض (۱۰۰ مورد). ۴- طول بیش از سه برابر عرض (۱۳ مورد) تفکیک شدند. به منظور مقایسه و ارزیابی این چهار گروه آماره های آماری میانگین، کمینه، بیشینه و تجزیه به عامل ها توسط برنامه SPSS صورت گرفت و روابط صفات و نمونه ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

نتایج

نتایج نشان داد انواع کدو گرد نسبت به انواع بلند دارای میانگین داغ سر، طول دم، قطر گوشت، سختی گوشت و درصد قند بیشتری می باشند .

تجزیه به عامل ها در عامل اول نشان داد که صفات مستقل در گروه اول (گرد)، : شکل سر، شکل مقطع دم و میانگین داغ سر در گروه دوم، صفات قطر گوشت و طول دم در گروه سوم، صفات مقطع دم، درصد قند و طول میوه و در گروه چهارم صفات شکل دم، رنگ گوشت و قاچ میوه قرار گرفته اند جدول میانگین صفات چهار دسته کدو بر حسب نسبت طول به عرض

نسبت طول به عرض	شکل نوک میوه	شکل دم میوه	طول میوه	عرض میوه	طول به عرض میوه	طول داغ سر میوه	طول دم میوه	شکل مقطع دم میوه	سختی پوست میوه	عمق قاچ میوه	قطر گوشت میوه	رنگ گوشت میوه	سفتی گوشت میوه	درصد قند میوه
۱ تا	1/66	1/85	16/62	20/32	0/84	22/50	5/15	2/95	2/59	1/40	2/78	3/93	2/24	3/72
۲ تا	6/35	2/38	21/77	14/49	1/54	16/40	4/71	2/98	2/65	0/69	2/61	3/49	2/16	3/41
۳ تا	2/83	2/87	31/57	11/73	2/72	11/13	4/15	2/99	2/57	0/68	2/54	3/62	2/12	3/18
۴ تا ۵	3/00	2/92	37/38	8/35	4/52	8/85	4/88	2/92	2/23	0/31	1/92	3/85	1/75	2/71

منابع

Thomas C. Andres.2002. Complexities in The Intraspecific nomenclature of cucurbitace pepo complex, ISHS Acta Horticulture 413: II International Symposium on Taxonomy of Cultivated Plants

Abstract

Study of (*cucurbita pepo*) germplasm Collection In National Plant Gene Bank of Iran.

In order to study of (468) Cucurbits accession in National Plant Gene Bank of Iran in 2007, they were planted in Seed and plant Improvement Institute and its characters were visually tabled. *C. maxima* and, *C. moschata* species were separate from collection base on fruit shape, fruit size, peduncle shape, and others (287) were divided to 4 group's base on length per wide. In order to compare characters relations parameters such as mean, minimum, maximum and factor analysis by SPSS program carry out.

The result showed round ones have more score head, peduncle length, and flash diameter, skin hardness and sugar percent than the other long ones. Factor analysis showed in first factor the dependent characters are fruit head shape, peduncle shape scale heed, in first group, in second group flash diameter, peduncle length and in third group peduncle shape, flesh color, fruit rib.

Key words: *cucurbita pepo* Collection, Gene Bank of Iran.